

HE 73/2023 Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Asiantuntijalausunto
Tapio Räsänen 21.11.2023

Vaikutukset lapsiköyhyyteen

- Merkittävimpiä lapsiperheiden toimeentuloon vaikuttavia etuusmuutoksia ovat
 - suojaosan poisto työttömyysetuuden sovittelusta
 - työttömyysetuuden lapsikorotusten lakkauttaminen
- HE 73/2023 ehdotettujen sosiaaliturvan muutosten seurauksena köyhyysrajan alapuolelle tippuu 3700 lasta mikä vastaa noin viidesosaa vuoden 2024 lapsiköyhyyden lisäyksestä.
- Ehdotetut muutokset vaikuttavat erityisesti työttömien perheiden sekä osa-aikatyötä tekevien yksinhuoltajaperheiden lapsiin.
- Hallituksen esittämät korvaavat toimenpiteet eivät ole riittäviä lapsiköyhyyden kasvun hillitsemiseen

Työllisyysvaikutukset lapsiperheissä

- Työllisyysvaikutustentoteutumisella on merkittävä vaikutus sekä julkiseen talouteen että lapsiperheiden toimeentuloon.
- Esityksessä ei arvioitu työllisyysvaikutuksia, mutta hallituksen esityksessä Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 arvioidaan työttömyysturvamuutosten lisäävän työllisyyttä 20 400 henkilöllä (HE 41/2023).
- Työllisyysvaikutuksia arvioitaessa lapsiperheistä olisi syytä ottaa huomioon erityisesti yksinhuoltajat.
 - Työttömät ja osa-aikatyötä tekevät yksinhuoltajat menettävät etuustuloja ehdotettujen muutosten seurauksena, mutta on epäselvää pystyykö tämä ryhmä lisäämään työtunteja tai siirtymään kokoaikatyöhön

Elinkustannusten nousu ja lapsiköyhyys

- Arviomme mukaan vuonna 2022 köyhien lapsien määrä kasvoi Suomessa vähintään 30 000:lla
- Vuonna 2023 useat tilapäiset etuudet hillitsivät lapsiköyhyyden kasvua, kuten
 - työttömyysturvan lapsikorotusten korottaminen 20 prosentilla
 - lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korottaminen 5 eurolla kuukaudessa sekä toimeentulotuen lasten perusosien korottaminen 10 prosentilla
 - opintorahan huoltajakorotuksen korottaminen 10 eurolla kuukaudessa
- Hintojen ja korkojen nousu vuosina 2023–2024 sekä lapsiperheiden etuuksien leikkaukset 2024 lisäävät toimeentulotuen tarvetta ja lapsiköyhyyttä vuosina 2023–2024.

Korvaavat toimenpiteet ja niiden kohdistuminen

- Lapsiperheiden toimeentulon parannetaan hallitusohjelman mukaisesti
 - nostamalla alle kolmevuotiaiden lapsilisää
 - lisäämällä lapsilisien yksinhuoltajakorotusta
 - korottamalla lapsilisää monilapsisille perheille sekä kehittämällä opiskelijoiden huoltajakorotusta.
- Lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen korotus on hyvin kohdennettu toimenpide
- Kaikille lapsiperheille kohdistuva lapsilisän korotus on yksinhuoltajien muutosta heikommin kohdennettu toimenpide, joka ei ole kustannustehokas.
- Toimenpiteet eivät yksinään pysty kompensoimaan etuustulojen menetyksiä ja lapsiköyhyyden kasvua yksinhuoltajaperheissä.

Yhteenveto

- Kela kiinnittää huomiota HE 73/2023 sekä muiden sosiaaliturvaan kohdistuvien hallituksen esitysten yhteisvaikutuksiin.
- HE 73/2023 ehdotettujen muutosten seurauksena köyhyysrajan alapuolelle tippuu 3 700 lasta mikä vastaa noin viidesosaa vuoden arvioidusta 2024 lapsiköyhyyden lisäyksestä.
- Yhteensä lapsiköyhyys lisääntyy 16 700 lapsella vuonna 2024 kaikkien esitettyjen sosiaaliturvan muutosten seurauksena
- Hallituksen esittämät korvaavat toimenpiteet ovat riittämättömiä lapsiköyhyyden hillitsemisessä. Lisäksi kaikille perheille kohdistuva lapsilisän korotukset eivät ole kustannustehokkain tapa vähentää lapsiköyhyyttä